

מחנה אלימנזי בעזה בחודש הראשון של ההתקוממות: האבנים גרמו למהפכה נפשית, שאיפשרה את השלב הבא

הוא מפתח תחושה של גזע עליון ועבדאונים אצל הכובש. הכובש מתייחס בהכרח אל העם הנכבש כאל עם נחות, עלוב, בלתי-מוכשר להתעוררות מדינית.

אמנם, היו כשנים האחרונות סימנים לאימנזי של התנגדות. היו מעשי-אלימות של יחידים בלתי-מאורגנים ושל תאיי-מחתרת. אך כל התאים התגלו וחוסלו. ההתייחסות אל המעשים היתה כאל כרוניקה פלילית. היו שביתות, הפגנות, תקריות של ירידי-אבנים. שילטון-הכיבוש התגבר על כל אלה. הוא לא חלל באמצעים אחרים שהתגלה כי חוקרי-השכ"כ השתמשו בדיקת-קבע בשיטות של עינויים, תוך עדות-שקר בבית-הדין, קבעה בראשית תשמ"ח ועדה ממלכתית בראשות השופט-בדימוס משה לנרתי, כי מותר לחוקרים להפעיל "לחץ פיסי מתון" — משמע, עינויים מוגבלים.

בעין ישראלית, הכל נראה בראשית תשמ"ח תקין ושלפיה הכיבוש נראה כמצב של קבע, היכול לשמש לנצח.

מעצמה. כך המהפכה הצרפתית הגדולה. כך מהפכת פברואר ברוסיה.

בדיעבד נראה תמיד כי הפתאומיות היתה בבחינת טעות אופטיית. שום דבר אינו קורה באופן פתאומי. זה רק נראה כך.

ניתן להשוות את התהליך המהפכני לנהר, הנחסם על-ידי סכר. לאט-לאט, בורם שקט ואיטי, מתחילים המים להצטבר מאחורי הסכר. אם לא נמצא למים מוצא, הם עולים ומצטברים עד שהם מגיעים לכמות שאין הסכר יכול עוד לעמוד בפניה. ואז, לפתע פתאום, "ברעס אדיר, נפרץ הסכר, והמים פורצים בנחשול אדיר, מציפים שטחים, הורסים והורגים.

מי שמודד את עליית פני המים יכול לצפות מראש את הפריצה. מדוע זה לא נעשה בארץ? גרם לכך רגש של בוז תהומי, שהתפתח בישראל במשך השנים כלפי הערבים בשטחים הכבושים.

זוהי הקללה של כל כיבוש. כדי להצדיק את עצמו,

אירגוני אש"ף להביא להכרעה באמצעות פעולות אלימות ברחבי העולם ובתוך הארץ. המאבק האלים ("טרור" בלשון ישראל) אומנם הביא את הבעייה הפלסטינית לתודעת-העולם, אך מבחינה צבאית לא היווה אלא מיטרד לישראל. מאז פרשת-מינכן, הזיק הטרור לעניין הפלסטיני והשחיר את פני אש"ף.

אחר-כך צבר המאמץ המדיני הפלסטיני תאוצה. אש"ף פיתח פעולה דיפלומטית ענפה, וזכה בוועידת-הפיסגה הערבית בריבאט להכרה כלל-ערבית ככניצוג החוקי הבלעדי של העם הפלסטיני. הוא זכה בהכרה רומה מצד האו"ם, ויאטר ערפאת נאם את נאומו המפורסם בעצרת הכללית. עשרות רבות של מדינות העניקו לאש"ף הכרה דיפלומטית, מלאה או חלקית.

אולם אחרי כל ההישגים האלה, לא התערער הכיבוש הישראלי במאומה. להיפך.

בהדרגה, כמעט באירצון, השתכנעו הפלסטינים בשטחים הכבושים כי המאבק המכריע בכיבוש מוכרח להתנהל בתוך השטחים עצמם. כאותה התקופה התחלפו הדורות בתוך השטחים. שיכתב המנהיגים שהיתה בשטחים בראשית הכיבוש עברה מן העולם. אישים כמו אחמד מוחמד אל-ג'עברי בחברון, אנוור אל-נוסייבה בירושלים, חמדי כנעאן וח'יכמת אל-מצרי בשכם, שניסו לשאת ולתת עם הישראלים, נעלמו, יחד עם "הכיבוש הנאור".

בבחירות של 1976 — הבחירות הראשונות והאחרונות תחת הכיבוש — הגיעו לעמדות-המפתח מנהיגים מסוג חדש, צעירים יחסית, נאמנים לאש"ף. כסאם שכעה בשכם, כרים ח'לף ברמאללה, פאהר קוטומה בחברון, מוחמד מילחם כחלחול סימלו מציאות חדשה. קמה הנהגה פלסטינית אותנטית, שדחפה להסדר עם ישראל, תוך כדי ניהול התנגדות מתונה לכיבוש. מנהיגות זו — "ועדת ההכונה הלאומית" — נדרסה על-ידי השטק של הכיבוש. אחרים מן המנהיגים גורשו על-ידי שר הביטחון עזר וייצמן. אחרים נפלו קורבן לנסיגות-התנקשות בחייהם, שנערכו על-ידי המחתרת היהודית, בחסות השילטונות. אחרים טורטרו והושקו.

את מקומם תפסה בשנים האחרונות קבוצה של אישים שהודתה לגמרי עם אש"ף, ושהיו מסוגלים להסביר ולהפיץ ריעות. אנשים כמו חנא סנוורה, סרי נוסייבה ומובארק עוור בירושלים, מוצטפה נטשה בחברון, פאזי אברירחמה בעזה, היו דיפלומטים ואנשי-הסברה, והם מצאו גם את הדרך אל לב הציבור הישראלי שחרי-השלום. אולם הם לא היו מנהיגים.

נוצר חלל ריק. המצב הפלסטיני זעק לאסטראטגיה חדשה, שתקבע את שדה-הקרב בתוך השטחים הכבושים. הוא גם זעק להנהגה חדשה בשטחים עצמם.

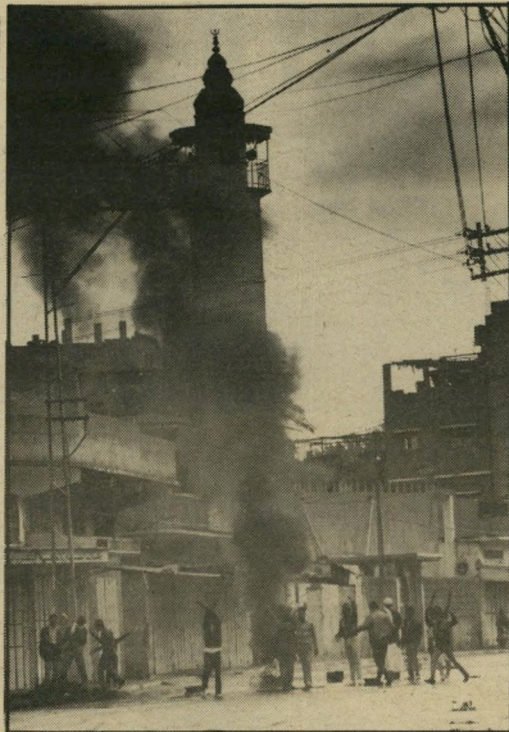
שיבעת מחסולי גיהנום

הטבות הכרוכות בכיבוש לישראל היו ברורות. הכיבוש פתח לפני ישראל שוק לכוד של מיליון וחצי נפש, שלא יכלו אלא לקנות סחורות ישראליות. באותה השעה מנע הכיבוש פתיחת מיפעלים מכל סוג שהוא בשטחים הכבושים, אם יכלו להתחרות במפעלים ישראלים. לא ניתן היתר להקמת מיפעל-מלט בחברון, שעלול היה להתחרות במונופול הישראלי. לפני הפלסטיני לא ניתן לצאת אל השוקים האירופיים, שם שלט הפרי הישראלי.

המוני פועלים מהשטחים הכבושים נהרו לאתרי-הבנייה, לרחובות, לכתת-החרושת ולשרות הישראליים. למעשה היתה זאת עבודת-עברים. לא היו לעובדים אלה שום זכויות סוציאליות ואנושיות. לא היתה להם ברירה אלא לעבוד בישראל, אך בישראל היו מופקדים בלא הגנה של שום אגודה מיקצועית, בלי זכויות יסודיות כמו חופשה, חופשת-מחלה, פיצויי-פיטורים. ניתן היה לפטרם מרגע לרגע.

הפועלים האלה נאלצו לנסוע לישראל בשעות הקטנות של הבוקר, ולחזור בערב לשמורתיהם בגדה וברצועה. אסור היה להם לשהות בלילה בישראל שנתחום הקו הירוק. רבים עשו זאת, בניגוד לחוק, בחסות מעבידיהם היהודיים, ביניהם מוסדות ממשלתיים ועירוניים. הם היו רחוקים ממישפחותיהם. הם ידעו שבכל רגע יכלו השוטרים להלום על דלת "דירתם", להכותם, להתעלל בהם, לטרטרם, לסחבם לתחנת-המיטרה, לכלאם בתא בלא שינה, כדי שהמעבידים ישחררו אותם בבוקר ויביאו אותם ישר לעבודת יום נוסף. רבים גרים במחסנים, בכוכים, בשדות. יש שבא לעבודה מן הבית נאלץ לעבור מדי יום שיבעת מחסומי גיהנום, תוך בדיקות וטירטורים. ההשפלה היתה שיגרתית וטוטאלית.

ניצול כפול זה של כוח-העבודה וכוח-הקנייה הוסיף לתוצר הלאומי הישראלי תוספת משמעותית, בעוד שלמעשה לא הושקע כמעט רבר בשטחים הכבושים עצמם. גם המס שנוכה מן הפועלים

רחוב בעזה: צמיגים בוערים, מיסגד

מים שקטים חודרים עמוק

מדוע דווקא בסוף 1987? מדוע זה פרץ בפתאומיות כזאת? זוהי ררכה של מהפכה אמיתית. לרוב אין המהפכות מתוכננות מראש. הן נולדות באופן ספונטאני, ברגע מיקרי, בעיקבות ציון-מיקרים ריגעי. האסטראטגיה נולדת כאילו